

יוצא לאור על ידי ארגון חלקי בעמלי
בתי מדרש לתורה וחינוך, לחרדים
העמלים לפרנסתם
רחוב קהתי 14 ירושלים
דוא"ל: helki.baamali@gmail.com
עורך: ח. רוזנברג

חלקי בעמלי

גליון מס' 8 | פרשת יתרו - כ"ב שבט תשע"ג
גליון תורני - חינוכי לחרדי העמל

השבוע בגליון: לדעת לשמוע | טיפ לשבת | המחנך פגע בי | פיקדונות והלוואות | מלוא הכף זכות | עשה תורתך קבע | אליך, חברה

צבר השורק

בחודשיים שחלפו מאז החל לצאת גיליון 'חלקי בעמלי' לאור, ובפרט בשבועות האחרונים, אנו מגלים תופעה הולכת ומתרחבת, שמרגשת אותנו וגורמת לנו סיפוק רב ושמחה. כידוע לכם, בשלב זה גיליונות 'חלקי בעמלי' אינם מודפסים, אלא מופצים רק דרך הדוא"ל להדפסה אישית. והנה, למרות שאיננו מדפיסים את הגיליונות, אנו שומעים על עוד ועוד בתי כנסת, שהגיליון מופיע בהם בפורמט מודפס לחלוקה לבאי בית הכנסת ובפרט ל'עמלים' שבהם.

ההדפסה וההפצה בבתי הכנסת הן יוזמות פרטיות של אנשים יקרים שרואים את הפוטנציאל הגדול הטמון בגיליונות אלו, ומעוניינים לזכות את חבריהם שמשכיבה כזו או אחרת אינם מקבלים את הגיליון היישר לדוא"ל שלהם, או שאינם מחוברים כלל לרשת האינטרנט ואינם משתמשים בדוא"ל.

חזון ארגון 'חלקי בעמלי' הוא לספק אפשרויות רבות ככל האפשר של לימוד תורה ומפעלים חינוכיים, המכוונים לציבור העמלים לפרנסתם. תופעה זו של אנשים פרטיים שנוטלים יוזמה ומדפיסים את הגיליון, מלמדת אותנו שלחזון זה קיימים שותפים רבים, כאלו שחשובה להם ההכרה בציבור העמלים לפרנסתם כקבוצה לגיטימית וראויה בתוך הציבור החרדי.

שותפות זו מחזקת את ידנו, ויחד עם ברכת גדולי התורה המלווה אותנו אנו שמחים לגלות שרבים שאינם מכירים שותפים לחזוננו, ורוצים גם הם להשתתף בהפצת הגיליונות בכל דרך שהיא.

רצינו לומר לכם, מפיצים אלמוניים, שאתם מרגשים אותנו מאוד. למדנו מכם שיעור חשוב בתרומה שקטה ומעשית למען הציבור. יישר כוח!

לתגובות: helki.baamali@gmail.com

כ.ר.

ירושלים	ת"א	חיפה	ב"ש
16:38	16:52	16:42	16:56
17:52	17:54	17:52	17:55

דף היומי	ה'	ו'	שבת	א'	ב'	ג'	ד'
שבת קכ	שבת קכא	שבת קכב	שבת קכג	שבת קכד	שבת קכה	שבת קכז	שבת קכו
קידושין י	ב-ג, ח-ט	ב-ג, י-יא	ג-ג, ב-ג	ג-ג, ד-ה	ג-ג, ו-ז	ג-ג, ח-ט	קידושין י-יא

הדפיסו, וקחו הביתה לשבת

לטוב לנו כל הימים

הדרך אל ההנאה המושלמת

סיפור זה נושא בשורה משמעותית, לא רק לחינוך הילדים, אלא גם עבורנו. אנו רוצים להתבונן, כיצד הצליח אותו יהודי להתעלות ולשמוח בשמירת השבת, למרות שהיא גבתה ממנו מחיר כה כבד? האם זו תופעה שניתן להסביר אותה? האם גם אנו מסוגלים לרכוש את התובנות מהן צמחה התנהגות מופלאה זו?

ישנה גישה הרואה במצוות התורה "תרי"ג בעיות" שעלינו להסתדר איתן איכשהו, למרות שהן מפריעות לנו לניהול התקין של חיינו, מתוך תקווה שנוזכר לקבל עליהן שכר כלשהו בגן עדן. גישה זו, לא רק שהיא מציגה את התורה כדבר שקשה מאוד לחיות איתו, אלא היא גם סותרת דברים מפורשים שהתורה מעידה על עצמה.

אנו מוצאים בתורה ניסוח נפלא של מטרת המצוות: ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה, ליראה את ה' אלוהינו, לטוב לנו כל הימים, לחיותנו כהיום הזה! (דברים ו, כד). הרעיון היסודי המובע בפסוק זה הוא שמטרת קיום המצוות היא שנהנה ונהיה מאושרים כאן, בעולם הזה. השכר בעולם הבא אינו אלא בוננו, אך הקב"ה שברא אותנו ונתן לנו את התורה עשה זאת בכדי שיהיה לנו טוב, הוא נתן לנו דרך חיים שמביאה את מי שהולך לאורה אל פסגות של אושר ושמחה.

להתחבר ולשמוח

האמונה שלנו ביוצר האדם שברא אותנו עם הרצון הבריא ליהנות מהחיים, מביאה אותנו לראות את המצוות ככלים שעל ידם נוכל להגיע אל ההנאה המושלמת. אם אנו מרגישים מועקה כלשהי בקיום מצוות מסוימות, הרי זה מפני שעדיין לא מצאנו את הדרך לחבר את המצוות אל עולם הערכים האישי שלנו. אך אם נחפש להתחבר אל המצוות ולמצוא בהן טעם אישי, ודאי נמצא. אפשרות החיבור שלנו אל המצוות ודאי קיימת, שהרי לשם כך הן ניתנו לנו.

כאשר נחפש ונמצא את הדרך להתחבר באופן אישי אל המצוות, רק אז נוכל להפיק מהן הנאה שתביא אותנו לשמחה, גם אם את המצוות ילדו קשיים וניסיונות. אם נצליח ליהנות מהמצוות, נוכל להתחבר אליהן ולרצות אותן, ואז נוכל לחבר גם את הדור הבא לקיום מצוות מהנה ושמחה.

שני הצעירים שירדו מהאנייה אל ההמולה של הנמל הניו-יורקי, לא חלמו בפני איה ניסיון הם עומדים. רק לפני מספר שבועות הם נפרדו ממשפחותיהם בפולין ויצאו לעבר הארץ הנכספת, אמריקה, או כפי שכונתה בפי יהודי אירופה בתחילת המאה שעברה "די גאלדענע מדינה" - ארץ הזהב. שם, באמריקה, ידעו כולם, האנטישמיות אינה שולטת ויהודי יכול להתפרנס בכבוד.

אלא שהם לא לקחו בחשבון שבאמריקה "טיים איז מני", וכדי להביא משכורת הביתה יש לעבוד שבעה ימים בשבוע. המושג "שבת" לא היה מוכר באמריקה של אותם ימים.

מדי יום שישי חזר על עצמו המחזה כאשר שני החברים היהודים היו ניגשים אל הבוס הגוי ואומרים לו שמחר, בשבת, הם אינם יכולים להופיע בעבודה. הבוס לא היסס. כח עבודה לא חסר לו. הוא היה משלם להם את השכר השבועי ומפטר אותם לאלתר. ביום ראשון הם שוב נאלצו לחפש עבודה.

שני החברים עמדו בניסיון במסירות נפש מדי שבוע. אך עבוד ילדיו של אחד מהם הלכו בדרכו ושמירת השבת עמדה בראש מעייניהם ללא פשרות, ילדיו של השני, למרבה הצער, לא הלכו בדרכו של האב ופרקו מעליהם עול תורה ומצוות, כאשר לנגד עיני האב הם עשו את שבתם חול, אותה שבת שאביהם מסר עליה את נפשו.

לימים, כאשר נשאל הגר"מ פיינשטיין זצ"ל מהי הסיבה שאחד מהם הצליח בחינוכו והדוגמא האישית שלו חדרה לליבותיהם של ילדיו, בעוד השני נכשל, הוא הסביר את הנקודה העקרונית שהבדילה בין השניים: בעוד הראשון היה חוזר לביתו מדי ערב שבת כשחיוך על פניו, והוא מכנס את משפחתו ואומר בשמחה "שוב זכיתי לעמוד בניסיון למען השבת", השני נהג בדרך הפוכה, הוא היה מגיע לביתו כשפניו מכורכמות והיה נאנח ואומר בצער "אוי, מה יהיה? אין עבודה..."

נו, אין ברירה, חייבים לשמור שבת...", והמסר - חדר היטב. ילדיו של הראשון הפנימו שהשבת היא זכות ומי שמצליח לשמור עליה הוא אדם מאושר, וילדיו של השני הפנימו גם הם את המסר של אביהם, שהשבת היא מכשול ותקלה בדרך לחיים נורמליים.

השבוע אנו מביאים מספר טיפים נוספים כיצד נספר לילדינו סיפור על שולחן השבת בצורה שהם יהיו קשובים ומתעניינים, ונצליח לגרום להם להפנים את המסר הערכי שאנו רוצים להעביר להם.

כאשר אנו קוראים סיפור מתוך ספר, עלינו לשים לב שאינו קוראים אותו בצורה מונוטונית ומרדמית. התכנים של הסיפור לא תמיד מספיקים כדי לעניין את הילדים, וכאן נכנס לתמונה חוש המשחק שלנו. אנו קוראים על אדם שקרא בקול, כדאי לנו להדגים זאת. אם אחת הדמויות בסיפור לחושת, ננמיך את הטון לחישה. הדמויות שבסיפור יהפכו למלאות חיות, מציאותיות ומרתקות.

לפעמים הילדים "מפריעים" לנו באמצע מלאכת הסיפור ושואלים שאלות. זכרו שאינו מספרים את הסיפור עבורנו, אלא עבורם. אם לילד יש שאלה שמפריעה לו, כנראה הסיפור לא מספיק ברור ועלינו לפרט יותר, לתת רקע, להמחיש ולהחיות את הסיפור. השאלות אינן "הפרעה" אלא חלק בלתי נפרד מחוויית הסיפור. מה עוד, שכאשר אנו רוצים להנחיל ערכים על ידי הסיפור, אין דרך טובה משאלה ותשובה כדי להעביר לילד את המסר. אגב, יש מצוה אחת בתורה שנקראת "סיפור" - סיפור יציאת מצרים בליל הסדר, והדרך שמקיימים את המצוה הזו הוא על ידי... שאלה ותשובה!

יש בספר מילים קשות? תרגמו אותן למילים שהילד יוכל להבין בקלות, כדי שלא תצטרכו לסטות מהסיפור ולעבור לשיעור לשון...

הצלחה!

בראותם את יד ה' במצרים, ורק עמלק - לא נרתע. "אשר קרך בדרך", אמרו חז"ל בשעה שכל האומות היו יראים להילחם בישראל, בא זה והתחיל והראה מקום לאחרים. משל לאמבטיה רותחת שאין כל ברייה יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה, אף על פי שנכווה קירר אותה בפני אחרים. איך באמת לא פחד עמלק לצאת נגד עם ישראל שזה עתה זכה לניסים גלויים ומדהימים? איך העיז עמלק לקפוץ לתוך אותה אמבטיה רותחת ולהיכוות?

התכונה שהובילה את עמלק למלחמה זו הייתה הפיזיות. עמלק לא התבונן במאורעות ששמע עליהם. הוא לא ניסה לחקור ולרדת לעומק העניין של האבת ה' לעמו. הוא רצה להילחם נגד אמונת ישראל וללא מחשבה ושיוקל דעת היה מוכן לקפוץ לאמבטיה הרותחת.

יתרו רוצה שינוי

כמו כל באי עולם, גם יתרו ראה את הנסים הגדולים שעשה ה' לישראל, כשבשיאים קריעת ים סוף, אך זה לבד לא הספיק לו. הוא היה יכול להישאר בביתו אדיש, כמו כל אלו ששמעו על הניסים ולא באו. אך מששמע על מלחמת עמלק, הבין להיכן יכול להוביל חוסר ההתבוננות. הוא הבין שאם לא יעשה מעשה ויצטרף אל עם ישראל, הוא יישאר אותו יתרו כמו לפני ששמע על קריעת ים סוף. מלחמת עמלק גרמה ליתרו להבין שמי שאינו "שומע" באמת, מי שאינו מתבונן במאורעות, עלול חלילה הגיע למצבו הקשה של עמלק.

"וישמע יתרו... את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו, כי הוציא ה' את ישראל ממצרים". מהי השמועה שבקבוצתה שמע ובא? משיב רש"י ע"פ הגמרא: קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

קריעת ים סוף הייתה מאורע של שינוי סדרי בראשית שהסעיר את העולם כולו, כפי שמתארת התורה: "שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת, אז נבהלו אלופי אדם, אילי מואב יאחזמו רעד...". אפילו ארבעים שנה לאחר קריעת ים סוף, עדיין הטיל נס זה מורא על העמים, זאת אנו מוצאים בשעה שעם ישראל עמד לרשת את ארץ כנען והיושע שלח שני אנשים מרגלים לראות את הארץ, ומספרת להם רחב כי נפלה אימת עם ישראל על יושבי הארץ, מדוע? "כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם בצאתכם ממצרים".

לעומת זאת, במלחמת עמלק אכן היה ניצחון מפתיע של עם ישראל על פני האויב, אך לא היה שם נס גלוי ומסעיר כמו בקריעת ים סוף. מדוע אם כן לא הספיק ליתרו לשמוע על קריעת ים סוף? מדוע הוא הוצרך לשמוע גם על מלחמת עמלק בכדי לקבל את החלטתו לעזוב את ארצו וללכת אל עם ישראל שבמדבר?

עמלק לא מתבונן

מלחמת עמלק, אמר האדמו"ר ה'ש"ר שלום' מבעלזא, מלבד הניצחון של עם ישראל על פני עמלק, השפיעה על יתרו מהכיוון השני, על ידי התבוננותו באופיו של עמלק ובמעשיו. הרי כל יושבי תבל ושוכני ארץ נמוגו

הלכה למעשה

הרב ארי נתנאל מור, רב ומו"צ בביתר עילית

שאלה: האם מותר לי להפקיד פיקדונות בבנק ולקבל עליהם ריבית? וכן להיפך, האם מותר לי לקחת הלוואה מהבנק ולשלם עליה ריבית לבנק?

תשובה: פיקדונות בבנק, יש מהפוסקים שהתירו להפקיד. אבל בתשלום ריבית לבנק ישנו איסור ריבית, ולכן אדם חייב לברר האם לבנק יש 'היתר עיסקא' הקביל הלכתית.

המקורות בהרחבה: בהתנהלות מול הבנק יש לחלק בין שלושה סוגי עיסקאות: א. הפקדות. ב. לקיחת הלוואה. ג. משיכה בעובר ושב.

פיקדונות: הבנק משקיע כסף המופקד אצלו בכדי לייצר רווחים, ומשלם על השימוש בכספו של הלקוח/המפקיד אחוזים, המוזכרים לחשבון על בסיס חודשי או שנתי. משמעות עסקה זו היא שהבנק לווה כסף מהמפקיד בכדי להשקיעו ובתמורה משלם ריבית, שזהו לכאורה איסור ריבית מן התורה. אמנם יש מהפוסקים הסבורים שאין בכך ריבית כלל, כיון שהבנק אינו גוף פרטי אלא חברה הפסדים מוגבל, שמשמעותו שאין לאף אדם פרטי אחריות על הפסדים ולא מצות פריעת חוב כמו שיש ללווה שנאמר בו איסור ריבית. נמצא שאין כאן לווה כלל אלא החברה או העסק הוא הלווה, ומסתבר שלא נאמר על זה איסור ריבית. אמנם יש שחלקו על סברא זו וכתבו שעל כל פנים יש כאן איסור ריבית דרבנן.

הלוואות: לעומת זאת אדם הלוך הלוואה מהבנק בריבית, מוגדר כלווה גמור, מכיון שיש עליו שעבוד גמור על כל החיובים וההפסדים, זאת למרות שהבנק אינו גוף פרטי אלא חברה בע"מ, והרי זה איסור ריבית דאורייתא.

בהתאם לאמור לעיל, כל העיסקאות המבוצעות מול הבנק חייבים להתבצע בכפוף לתנאי 'היתר עיסקא', שמשמעותו שהלווה מקבל חלק מהכסף בתור הפקדה לצורך השקעה, דבר המאפשר לו לשלם רווחים על הכסף שירוויח מהשקעת כסף זה, בהתאם לתנאים המסוכמים בהיתר עיסקא.

עובר ושב: 'היתר עיסקא' גם אם אנו סבורים שהמחנך על מנת להשקיע, אבל משיכה מעובר ושב באופן המחייב את האדם בתשלום ריבית לבנק, מיועדת בדרך כלל לתשלום צרכיו היומיומיים של המשך, וא"כ אינו נכנס כלל תחת המטריה של היתר עיסקא, כיון שאין לו רווחים שהוא יכול לתת על הכסף שמשך.

אמנם יש שהתירו גם באופן זה על ידי היתר עיסקא, מפני שאם האדם לא ימשוך מהבנק הוא עלול להזדקק למכור את ביתו וחפציו, וא"כ שימור ביתו נחשב כצורת השקעה וממילא אפשר לשלם עליו רווחים.

מכון מצוות ה' mitzvathashem@gmail.com

מדברים חינוך | הרב שלמה ברוך בלוי

מנחה זוגי ויועץ חינוכי

המחנך פגע בי...

מכירים את האבא שלוקח את בנו לרופא שיניים, שיטפל בחורים ובשברים של שיני החלב? כמה כאב וכמה סבל חווה ילד במרפאה? האם שם הוא המקום להוכיחו על זלזולו בצחצוח שיניים? שמה האב יאמר לו: תראה, מוישי, זה מגיע לך, אתה ככלל לא יכול לבכות כעת, כי אתה הבאת את זה על עצמך... וכי הבכי נובע מצדק או אי צדק? הבכי נובע מכאב!

התחושה של הורים שהם חייבים לנקוט עמדה - היא שגויה לחלוטין. כאשר מגיע הילד מבית הספר, ודמעותו על לחיו, הצעד הראשון הוא לגשת אל הכאב ואל התחושה. לתשאל את הבוכה - מה כאב לך? לשקף את המציאות המכאיבה ולתת לה ביטוי. חדל מלחנך את הכאוב... הוא לא קשוב כעת לתוכחה. המקום שלך כתומך ומשתתף בסבל שהוא חווה - חשוב לאין ערוך.

ילד שמרגיש שמבינים אותו, שנמצאים בשבילו במקומות שדוחקים אותו - יהיה פנוי, כשון הסערה, להקשיב גם להסברים כיצד למנוע תקריות כאלו בעתיד. המתנה שאתם נותנים לו בסבלנות שלכם - לא תסולא בפז. בהיותכם שם, אתם מאריכים את הנוכחות שלכם בחייו, ואחר כך תהיה לכם בודאי הזדמנות להתוות יחד אתו את הקו המצליח, איך שורדים התנהגויות שונות בחיים.

אלו הם המוקשים! גם אם אנו סבורים שהמחנך שגה - ככלות הכל, זאת אפשרות - ניתן לדלג על המלים היוקדות שאנו מבקשים להשליך לעבר האיש. ושוב, לזכור את הילד... את מצבו... את תחושתו... שהם אמורים להיות בראש מעיינינו. אחת היא לנו אם המחנך הוא איש חינוך מוצלח או שמה מעל הפעם בתפקידו. הילד יהיה מוכן אפילו לסלוח למחנך - אם אכן צרכיו הנפשיים ימולאו בהצלחה על ידכם.

שאלה: הבן שלנו הגיע מהתלמוד תורה בוכה, פגוע. המחנך פגע בו... מה התפקיד שלנו בסיוטאציה כזאת? להיות בעדו? בעד המחנך? נראה שמה שלא נעשה אנחנו עלולים לעלות על מוקשים. מה עושים?

תשובה: הגישה הנכונה צריכה להיות זו: להרגיש את הכאב של הילד, גם בלי להצדיק את מעשיו או לנקוט עמדה בסוגיה. אתה יכול להיות איתו ולא בעדו, ובעצם, לתת לו את הכל.

כדי להבין את מה שעובר על הילד, עלינו לצאת מתפקיד ה"שופט" ולהיכנס למעגל החיים של הילד. הוא, הזאטוט, נמצא בחברה אחרת מאשר בבית, שם הוא מתמודד עם דברים אחרים. יתכן שקשה לו בחיים החברתיים והוא מתמודד עם סוגיות מורכבות בחיים הקטנטנים שלו. שם אין לו מי שיתמוך בו, שם הוא נמצא לבד.

יתכן שהוא אמנם חטא כלפי החברה שלו, יתכן שהוא עשה מעשה בלתי הגון, והמופקד על חינוכו החליט לנקוט קו מסוים למענו. יתכן והוא שגה ויתכן שלא. אחת היא לנו מה היא האמת, העיקר החשוב שצריך לזכור הוא, שהילד הקט, עם נפשו הרגישה - מרגיש עצוב ופגוע. יש הורים, שרחמייהם נכמרים, והם בוחרים להשמיץ את הרב, מי הוא בכלל... מה הוא מבין בחינוך? אל תשים לב אליו! מלבד הנזק החינוכי שבגישה זו, הילד אינו יוצא מסופק, הוא חש שהוא נקלע כאן לדיון אודות מעמדו החוקי של המחנך, ולא זה מה שמכאיב לו כעת... אף אחד לא מסוגל להתייחס לכאב כמו שהוא?

גם המתייחסים להיפך, טועים. יש את ההורים המצדיקים באופן אוטומטי וחרדתי את הרב. התגובה המיידית שלהם רושפת אש - מה כבר עשית? תתנהג טוב ותראה שהוא לא יתנבל אליך! וכו'. השגיאה כאן חדה ובלוטת, למה לדון על מעשים רעים עם ילד שלבו פצוע ושותת? האם אתם מכירים רצון טוב כלשהו, שנבנה על ידי התעלמות מכאב חד וצורב?

ליצירת קשר: 8647729@gmail.com

מלא הכף זכות

שיחת טלפון צותתה. אולי תגידו שהוא צודק, אבל היה כאן בעצם משחק כבוד די ילדותי. סוף סוף אדם נעדר במשך שמונה ימים מהעבודה, וה'בוס' הישיר שלו אפילו לא מתעניין בשלום בתו המחלימה ובמצב בבית המנסה לחזור לתיקונו. שתקתי לאורך כל אותו היום, ורק בבית הרשיתי לעצמי לזעום ולקעוס. איזה יום. "אתה יודע מה", מאוחר יותר שוחחתי עם גדליה, חבר טוב מהשכונה שלומד איתי בשיעור הקבוע אחרי ערבית: "לפחות הוא היה מתנצל, מסביר את עצמו מדוע הוא מתנהג כך. אם רק הייתי יודע שאפשר ללמד עליו זכות באיזהו אופן, אולי נקלע לקשיים כספיים ולכן לחוץ ועצבני, אולי משהו במשפחה... אבל לא, הכל בסדר שם, אני יודע, ובכל זאת - ראית מה "הגיע לי" ממנו על שבע בבית חולים עם ילד? בושה!"

הוא הקשיב בשתיקה. פסענו לכיוון הבית, ואני חשתי חסר כל רצון לעמוד שוב מחר מול המצב הזה. "תגיד לי", אמר פתאום, "למה בעצם לא ענית לו לשיחות בכל הימים האלו?"

"מה פרוש למה? לא שמעת מה סיפרתי קודם? הבלגן במחלקה והריצות מהבדיקות לרנטגן והקטנה שצורחת עם חום גבוה... לענות לעוד שלושים וארבע שיחות שלו, זה מה שהייתי צריך לעשות?"

"מה פתאום", אמר גדליה בביטחון, "זה פשוט לא היה שייך. כל מי ששומע אותך יכול להבין זאת ולדון אותך לזכות".

"והוא", חזרתי לנושא המציק, "רק הוא לא מבין את זה. בן אדם עצבני, שכל חריגה מסדר היום בעסק שלו מוציאה אותו משייוו המשקל שלו. אני לא מצליח לקלוט את הדבר הזה, לכעוס ולהעניש עובד שבסך הכל לא ענה לו לטלפונים. לא מבין גם את הטלפונים ההם בעצמם..."

"אתה שם לב שברגע זה דנת את הבוס שלך לכף זכות?" - גדליה היה נשמע רציני, "בן אדם עצבני... מאבד "שיווי משקל"... כישורים חברתיים לקויים... סיבות עצובות שמביאות להתנהגות לא ראויה. מסכך".

מה?
כן.

הוא פשוט צודק. מה ההבדל בין חוסר הפניות שלי לענות, לבין חוסר היכולת שלו להפסיק להתקשר? בין התרעומת איתה אני מסתובב לבין הכעס אותו הוא החצין? הייתי המום משהו. כל כך ריחמתי פתאום על הבוס, שהתחלתי להלקות את עצמי מדוע לא עניתי לו. אבל גדליה הטוב לא הסכים. "כולם ראויים לכף הזכות", אמר לי בפתח הבניין בו אני גר, "הבוס הכועס והמעניש, אתה העיוף מבית החולים, וגם אתה שלא עייף לפעמים, ורק סתם כך לא מתחשק לך לענות עכשיו לשיחות. שים שם בכף הזכות את כל מי שאתה מכיר, את כל מה שאתה פוגש. בורא עולם עשה אותה, את הכף הזו, גדולה מספיק בשביל להכיל את כלנו... שיהיה לך ערב טוב".

ערב טוב.
טוב? מצוין!

בין שלל הצפצופים והצלצולים, החריקות והבכיות, ניסה גם הוא את מזלו, פעם אחר פעם. לא ענית, ובכל זאת, בכל פעם שראיתי את מספרו על הצג, הרגשתי את העם המוכר מפעפע בי. מזה שלושה ימים אחנו פה, במחלקת ילדים, עם בתנו בת השנה שדלקת ריאות תוקפנית פקדה את גופה הקטן. מודאגים, טרודים וטרודים אנו מתנהלים סהרורית לצד מיטת בית החולים, מחכים בלי סבלנות לרגע שיבשר על שחרור הנראה באופק. מסביבנו חגים אנשי הצוות הרפואי כמו צוות רפאים - מנסים לדחוס למשמרת אחת מה שיותר קבלות חולים חדשים, ספירות דם, הפניות לרנטגן, לקיחת סימנים והחלפות מצעים. "ככה זה, חורף", אומרים כולם. הילדים הגדולים יותר בבית, עם בייביסיטר ועם סבתא, מנדנדים בצדק, מתלוננים ומזחנחים. כולנו מחכים לחזור לשגרה הברוכה, ובינתיים מנסים, בכל כוחנו, להיאחז בטיפת שפיות שתאפשר לנו לקבל החלטות נכונות, להישאר ערניים על יד הילדה, ולהחזיק ראש מה המצב ולהיכן הוא מתקדם.

ולתוך כל זה נכנסים גם הצלצולים שלו. ה'בוס', כמובן. כרגיל אני מעריץ אותו, פיקחות עסקית ונמרצות יוזמתית מניעים את גלגלי החברה שלו, בה אני מועסק כאחראי על מחלקת הרכישות. אבל קצת כישורי חברה עוד לא הזיקו לאיש. גם אם איני זוכה לתמיכה או להתעניינות - לפחות גם לא לקריאות תכופות ונשנות בטלפון הנייד. מה הוא חושב לו, שאני משועמם כאן, על יד ילדה חולה ומשתעלת? אי אפשר להסתדר קצת בלעדי? שוב ושוב דחיתי את קבלת השיחה, מתאר לעצמי עד כמה לחץ הדם שלו עולה שם, עם כל דקה שעוברת. תבינו, פחדתי להגיע למצב שבו לא אשלוט בעצמי ואומר דברים שאחר כך אתחרט עליהם, אז עדיף כך.

רק אחרי חמישה ימים נוספים חזרנו סוף סוף הביתה עם ילדה כמעט בריאה ברוך השם. מספר השיחות שלא נענו מהבוס עמד על שלושים וארבע! היה דרוש אומץ מסוים להתארגן בבוקר לקראת היציאה לעבודה כאילו לא קרה כלום, אבל עשיתי זאת.

"ואיך היה?"

רק בשעת לילה מאוחרת היתה לאשתי האפשרות לשמוע את הפרטים. לדעתה הייתי נמר מדי ולא מספיק אחראי. "פשוט לא ענית לו? בכל השבוע כמעט וחצי זהה? הגזמת!"

לצערי, היא צדקה. יחסו של הבוס כלפי באותו יום עבודה היה מזעזע. זה התחיל בקבלת פנים צוננת ביותר, ובהוראה ברורה לגבי הציפיות ממני ביום זה, אחרי "חופשה לא מתוכננת" מצידו, כך הוא קרא לימים המטורפים האלו שלנו בבית החולים. בהמשך קלטתי שהוא ממש לא מנסה לשמור את דעתו עלי לעצמו. קיבלתי דשי"ם כאלו ואחרים בכל מיני ערוצים והרגשתי מושפל, נבוך, ובעיקר כועס ונוטר. זה היה יום ארוך מאד ומעייף מאד בעבודה, וביחסו של המנהל לא חלה אף הטבה. הוא העיר וביקר ותיקן וסיגן... הפסקת הצהרים והמנחה שלי חושבה בעין דיקנית, ולא אתפלא אם כל

הרב אריה מרדכי יודלביץ

רב קהילות 'מבכשי השם' ו'בית אברהם',
רמת בית שמש

הגות

עשה תורתך קבע

"עשה תורתך קבע", פירושים רבים נאמרו על משפט עוצמתי זה שהטביע לנו לדורות התנא האלוקי שמאי הזקן בפרקי אבות. במאמר זה נתמקד על פירוש אחד מיוחד ויסודי שחלק מן המפרשים כך פירשוהו, וזה אמור להיות הרוט על ליבו של כל אדם מישראל, ולבוא לידי ביטוי מחשבתי ומעשי דבר יום ביומו, ועי"ז יושפעו גם בני ביתו שפע רב על ההתייחסות הנכונה לתורה, ובעיקר למלאכה.

המפרשים מתייחסים לכך ששמאי לא אמר "תלמד תורה בקביעות" או "תעסוק בתורה בדרך קבע" וכדומה, אלא "עשה תורתך קבע", הביטוי מתייחס לעשייה, וצריך להבין מה כוונתו. ברם, הכוונה היא, ששמאי בא לתת לנו את הסתכלות הנכונה והראויה בכך שהתורה והמצוות צריכים להיות הציור המרכזי בחייו של היהודי, כל חייו צריכים לסוב סביב התורה והמצוות, אולם מכיון שהוא מוכרח לעשות לביתו לכן הוא מפסיק מתלמודו, אבל העיקר אצלו צריך להיות התורה - "כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה", ואדם לא יסתפק בכך שהוא לומד איזה שיעור [למרות שזה חשוב ביותר ופרט אם זה בקביעות] ומרגיש, הנה, יצאתי ידי חובה. לא זו הדרך, כי אם לחיות סביב לימוד התורה וקיום המצוות בכל עת ובכל שעה.

ניקח לדוגמה: אדם עובד עשר שעות ביום כדי שיהיה לו מה לאכול, וזמן אכילתו במשך היום הוא שעה אחת, הוא אומר ששעת האכילה היא העיקר והמלאכה ארעית, כי כל כוונתו במלאכתו היא בשביל אכילתו. הוא הדין בעניינינו, מי שקובע כמה שעות ביום ללמוד וחושב בליבו שאלו השעות הן עיקר תכליתו ורק מפני שאינו יכול ללמוד כל הזמן הוא מוכרח לעסוק במלאכתו, נקראת לו התורה עיקר ומלאכתו ארעי (ע"פ תפארת ציון), ועי"ז אמר התנא האלוקי רבי יהודה בר אילעאי: "דורות הראשונים עשו תורתך עיקר ומלאכתך עראי, זו וזו נתקיימה בידך" (ברכות לה:), והנה הגמי' לא מפרטת איך הם עבדו, במה הם עבדו וכמה שעות עבדו, אבל דבר אחד כתוב כאן שמרכז חיייהם היה התורה והמצוות.

ובנותן טעם להוסיף כאן את דברי רבי ישמעאל שם בגמ': "הנהג בהן מנהג דרך ארץ", ומהו הלשון "הנהג בהן"? אלא הנהג בהן - בדברי התורה - מנהג דרך ארץ. כלומר, המלאכה היא רק דבר טפל לעומת התורה שהיא העיקר, והנהג את המלאכה, בהן - בעיקר - בדברי התורה, והן הן הדברים. [ומומלץ לעיין בנפש החיים שער א' פרק ח' שמוסיף דברים בזה ובכלל כותב שם דברים נפלאים בסוגיה זו].

עתה נראה ונתבונן שהדברים הנ"ל בהחלט לא פשוטים ולא קלים. אדם עובד קשה לפרנסתו, משקיע שעות מזמנו, פעמים שאדם לומד שנים ועושה קריירה, הוא יוצר הוא בונה, מתקדם בעבודתו, ובעצם הוא צריך לחיות במחשבה שכל זה טפל לעיקר שזה לימוד התורה וקיום המצוות ולבנות בית של תורה וחסד וכו'.

אבל האמת ברורה, שאם אדם יעשה עבודה עם עצמו ויתאמץ לחיות כך באמת, הרי שיתקיימו בידו גם תורתו וגם פרנסתו, ויותר מכך, דווקא עשייתו את התורה לקבע - למרכז חייו, היא אשר תביא לו ברכה בעמלו וכלשונו של התנא האלוקי: "זו וזו נתקיימה בידך".

ובשו"ע או"ח ס' קנ"ו סעיף א' כותב: לא יעשה מלאכתו עיקר, אלא עראי, ותורתו קבע, וזה זה יתקיים בידו. וכותב המ"ב בס"ק ב': אלא יעשה רק כדי פרנסתו אך בזה גופא צריך להזהר מפיתוי היצר שמפתהו שכל היום צריך השתדלות על הרוחה זו. והעיקר שיתבונן בעצמו מה הוא הכרח האמיתי שאי אפשר בלעדו ואז יכול להתקיים בידו שיהא מלאכתו עראי ותורתו עיקר. ועל המשפט "יתקיים בידו" כותב המ"ב בס"ק ג': כי אין מעצור לה' להושיע ברכ או במעט וישלח לו ברכה במעשה ידיו. ומה נפלאים דברי הר"ן בנדרים פ"א על דברי הגמ' שם שהסיבה שחרב בית המקדש הראשון היא "שלא ברכו בתורה תחילה", כלומר, שהם לא קיבלו את התורה בעדיפות ראשונה וזה לא היה העיקר והחשוב אצלם.

בשבילך | בשביל המיוחד שלך

אלקי, חברה.

עצמי, לא על מי שמולי. "אתה יודע? מאד נפגעת אתמול, כשאמרת לי כך וכך", או - "היה לי קשה כשהרגשתי שלא זכרו אותי, ואני לא מספיק חשובה או דחיה", או - "חיותי כל כך למחמאה שלך, התאכזבתי מאד כשהיא לא הגיעה", וגם - "מאד לא נעים לי ללכת לבד לשמחות. הייתי כל כך שמחה ללכת איתך". כשאנחנו מדברות על עצמנו, ומתארות את תחושתנו - לא נוצרים נוגדים, ולא מוטחת האשמה. המקום שמספר על קושי שלו, הוא מקום רך, מקום מעורר חמלה, ומתחבר לרכות ולחמלה בליבו של מי שמולנו. זה גם מקום שעוזר לנו להשלים עם העובדה שיש לנו קשיים ומצוקות, שבנות אנוש אנו, שלא התחייבנו להיות חזקות וחסונות תמיד, בקושי נוכל להיות כך לפעמים...

אפשר ללכת גם לדוגמאות 'קטנות' ומקומיות יותר. במקום: "למה אתה פותח כל הזמן את החלונות?" נאמר: "מאד קר לי". במקום: "אתה מעייף אותי עם ההליכות הארוכות האלו", נאמר: "התעייפתי כבר מההליכה, כואבות לי הרגליים".

ומה עוד? גם כשמספרים שנהנינו והרגשנו נעים, אפשר טוב לדבר על עצמנו. במקום: "עודדת אותי, כך צריכה חברה להתנהג" - שמשדר עליונות, והבנה שיש לנו דעות חשובות וקובעות ביחס להתנהגות הראויה של אי מי, כדאי שנאמר: "כל כך התעודדת מדברייך, עשית לי ממש טוב על הלב". אנחנו לא מנתחים אותה ולא מסבירים לה איך צריך להתנהג, אלא מודים על התנהגותה כלפינו. זו מחמאה עריבה בהרבה.

הגישה הזו טעונה תרגול, יש בה אפילו אתגר נחמד. איך אנחנו מתחילים לדבר על עצמנו, במקום על מי שמולנו. היה לי נעים לשתף אותך בזה...

חולצת אלקי

נחמה

לתגובות: helki.baamali@gmail.com

קרה שבאו ואמרו לך: "את עקשנית?" ולא רק עקשנית, כמובן. זו רק דוגמה. "את פוגעת"; "לא התחשבת"; "חשבת רק על עצמך"; "את שוכחת דברים חשובים"; "הזנחת את שעורי הבית של הילדים"; "את לא מפרגנת לחברתך בעבודה"; והרשימה עוד ארוכה...

איך הרגשת כשאמרו לך את הדברים האלו? לא נעים. התכווצת, חיפשת דרכי התגוננות. אולי שמת ידיך על אוזניך, בתנועה נפשית, כדי לא לשמוע יותר דברים פוגעים, ואולי - וכנראה - עשית זאת בפנים, בתנועה נפשית. לא היית פנויה לשמוע את ההערה, כי קשה לך להרגיש נאשמת. רגשות שליליים מתחילים להתרוצץ בך, לענן את הנוף הפנימי שלך, לצבוע באפור-שחור את האופק הנפשי-ריגשי. או שאת שותקת שתיקה נפגעת ועויינת, או שאת אומרת מילים כועסות ונוזפות, אולי תוקפות חזרה, כי מתקפה היא סוג של הגנה. ומה התוצאה? האם מי שהעיר או העירה לך - השיגו את מטרותם? האם חל שיפור כל שהוא? כנראה שלא.

מה שרציתי לומר הוא, שבדיוק אותו דבר קורה גם לאלו שאנו מעירים להם בצורה דומה. כשאני אומרת: "אתה עקשן", "אתה לא מבין אותי", "את מקנאה", וכיוצא באלו - כל המערכת שתיארנו קודם, עוברת גם על האנשים ששומעים זאת ממני. הם מתכווצים ונפגעים, הם מתעלמים או מתגוננים, הם חשים נאשמים, וכל שיפור לא חל. ממילא, גם אני ממשיכה להיות באי נחת שהביאה אותי להעיר את ההערה, ומעגלי אי שביעות הרצון מתפשטים ומתרחבים.

אז מה כן אוכל לעשות אם נפגעת? אם הרגשתי שלא מתחשבים בי? אם סבלתי מעקשנות של אי מי? האם נאסר עלינו להעיר כל הערה שהיא? האם לא נוכל לבוא ולנסות לשנות התנהגות שפגעה בנו?

נוכל, רק אפשר למצוא דרך אחרת, מתוך תבונה ורגישות. כדאי שאבוא ואדבר על

מה שחיפשת

בפינה זו נרכז מידע תורני - חינוכי לגברים ולנשים. שיעורים, הרצאות, קבוצות, פרויקטים שונים ועוד. אנו משתדלים לבדוק את המידע, אך אין בפרסום זה משום אחריות על התכנים המתפרסמים.

נשמח לקבל מידע מסוג זה בדוא"ל: helki.baamali@gmail.com

גיליונות לפרשת השבוע

<<< איזה עלון אתם רוצים להוריד לשבת? חסידי? ליטאי? לצעירים? למבוגרים? בעברית, אנגלית או אידיש?

כל העלונים החרדיים להורדה מדי שבוע באתר

'לדעת' <http://www.ladaat.info> בלשונית 'גיליונות פרשת שבוע'.

ניתן להוריד גם עלונים משבועות קודמים, וכן לחפש עלונים לפי שפה או מגזר.

מסרוני 'דרך חיים'

<<< 'דרך חיים' הוא פרויקט מסרונים הנשלחים מדי שבוע לקהלים רחבים. במסרונים רעיון קצרצר - עד 70 מילים - הנובע מפרשת השבוע. קל, קלטי וברור.

מתאים למשלוח כמתנה קטנה לשבת לכל אחד, חרדי, דתי או חילוני. להצטרפות או לצירוף חברים יש ליצור קשר עם ר' משה ציפורט:

0503980904

בלוג 'לימוד יומי'

<<< מפעל הלימוד היומי שעל ידי מכון "מצוות ה" עולה כיתה. כעת אין צורך להירשם לקבלת המיילים של חומר הלימוד היומי. ניתן ללמוד את חומר הלימוד היומי בצורה נוחה ביותר דרך הבלוג <http://mitzvathashen.blogspot.co.il>. מתאים גם למחשב וגם לסלולרי.

בבלוג - חומר לימוד יומי מסודר ומבואר, המורכב ממקרא (חומש), נביא (כתובים) מבואר, קטע גמרא קצר, והלכה ברורה ומעשית. הביאור מבוסס על פשוטו של מקרא, קצר וקל להבנה; ההלכות כתובות בסגנון מעשי ורלוונטי; ובעיקר, החומר מגיע אליך הביתה. כל שנותר הוא לפנות זמן קצר, בבית, בבית הכנסת או אפילו בדרך לעבודה, ולהינות מלימוד יומי קבוע ורצוף.

ניתן גם להגיב בבלוג על חומר הלימוד, לשאול שאלות ולקבל תשובות מהרב ארי מור, עורך חומר הלימוד היומי.

קוראים מגיבים

לכבוד עורכי הגיליון חלקי בעמלי שיחי.

בפתח דברי אודה לכם על הגליונות המושקעים, הן בתוכן והן בצורה, העוסקים בנושאים הרלוונטיים לציבור החרדים העובדים.

יותר ממה שחשובים דברי התורה המעולים או הסיפורים היפים שאתם מפרסמים, חשובה עצם הפנייה שלכם לחרדים העובדים, פנייה שיש בה הכרה לגיטימית בציבור גדול ויקר ש'זוכה' לפעמים ליחס צונן עד קפוא, וד"ל.

העובדה שכאנשי תורה, אינכם מהססים לומר בקול שיש חרדים העמלים לפרנסתם, והם נשארים חלק בלתי נפרד מהקהילה החרדית, הן ברמה האישית והן בהשפעה הציבורית, הוא דבר שעליו מגיעה לכם תודה גדולה.

ובדיוק על נקודה זו אני מעוניין לכתוב.

בתקופה האחרונה התקיימה פעילות בתחום הפוליטי מול החרדים העובדים, כאשר חברי הכנסת נפגשו עם קבוצות של חרדים עובדים, וטרחו לשכנע שהם מייצגים אותנו, העובדים, כפי שהם מייצגים את כל הציבור החרדי, והם רוצים לסייע לנו בכל תחום שאנו צריכים את עזרתם.

אני אישית בחרתי על פי הוראת גדולי הדור במפלגה שהם הורו לבחור בה. אבל לומר שהשתכנעתי? קשה לומר את זה...

כעת, לאחר הבחירות, הגיע זמנכם להוכיח שאכן אלו לא היו הבטחות של פוליטיקאים לצורך הבחירות, אלא עמדה אידיאולוגית רצינית הרואה בציבור העובדים חלק בלתי נפרד מהציבור החרדי, המיוצג באמנות על ידי הח"כים שהוא בוחר בהם.

אני מצפה ממכם כבר בתקופה הקרובה, לבוא ולבקר אותנו, בבית הכנסת, בקהילות, לתת לנו הרגשה של שייכות, ולחשוב איתנו יחד על מציאת פתרונות לבעיות שונות בהם נתקל הציבור החרדי העובד, כפי שדאגתם להזכיר לנו לפני הבחירות שכולנו חרדים...

ציבור גדול, בתוכם אני ואשתי, עומד עתה ומצפה לקיום הבטחות, ויש גם כאלו שמצפים שלא תקיימו את הבטחות...

אל תיזכרו בנו בפעם הבאה לפני הבחירות הבאות!

בברכת הצלחה לשלוחי הציבור

נח כ.

אלעד

ניתן לשלוח תגובות לדוא"ל: helki.baamali@gmail.com